

Zorg dat het aantal mensen in armoede afneemt, en meer mensen mee kunnen doen in de samenleving

Utrecht, 11 oktober 2024

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Op internationale armoededag - 17 oktober a.s. - maken mensen wereldwijd een vuist tegen armoede en uitsluiting. Dat gebeurt ook in Nederland, in steden en dorpen, in de Randstad en op het platteland, want armoede is overal. Precies op die dag voert u een debat over armoede en schulden.

Als Landelijke Armoedecoalitie¹ zien we in het regeerprogramma dat het kabinet werk wil maken van het herstellen van vertrouwen, zekerheid wil bieden, oog heeft voor de menselijke maat en volop erkent dat het huidige stelsel ontoereikend is. Daar zijn we tevreden over. Het kabinet geeft aan de basis voor het inkomen goed te willen regelen zodat mensen niet afhankelijk zijn van gemeentelijke minima regelingen. Daarmee in tegenspraak handhaaft het kabinet tegelijkertijd de status quo met de door haar voorgenomen maatregelen. Het aantal mensen in armoede zal hierdoor niet of nauwelijks afnemen, zie de doorrekening van het Centraal Plan Bureau. Voor de 1 miljoen mensen die op of onder de armoedegrens leven verbetert er bijna niets omdat de investeringen grotendeels teniet gedaan worden door kostenstijgingen. Ook de koopkrachtberekeningen van het Nibud laten zien dat, ondanks lichte koopkrachtstijgingen, de aangekondigde maatregelen weinig verschil brengen in de portemonnee van huishoudens met lage(re) inkomens.

In deze brief gaan we in op onze grootste zorgen:

- 1 De toename van het aantal mensen met problematische schulden
- 2 De toename van het aantal mensen dat hun zorgverzekering niet kan betalen
- 3 Het ontbreken van structurele maatregelen om bestaanszekerheid te regelen.

1 Stijging van het aantal mensen met problematische schulden

Huilend van blijdschap belde Elizabeth (22) haar moeder op. Haar schuld van 56.000 euro was eindelijk opgelost door een jongerencoach, gespecialiseerd in hulp bij schulden. De coach helpt haar haar woning te behouden, vraagt noodfondsen aan, zorgt ervoor dat ze weer zorgtoeslag ontvangt als ze –ten onrechte– geen nieuwe bankrekening kan openen. Bij de Belastingdienst pleit hij met succes voor een regeling voor haar schuld voor de omzetbelasting.

¹ De Landelijke Armoedecoalitie is een netwerk van landelijke partijen die zich vinden in het gezamenlijke doel om armoede en schulden aan te pakken. Aangesloten zijn: Aedes, Alliantie Vrijwillige Schuldhulpverlening, Armoedecoalitie Utrecht, Armoedefonds, Burgerkracht De Pijler, CNV, FNV, Gemeente Utrecht, Ieder(in), Landelijke Cliëntenraad, Netwerk DAK, Sociaal Werk Nederland, Sociale Alliantie, SOM NL, SUN Nederland, Valente, Warm Rotterdam, Woonbond. De kenniscentra Movisie en NVVK ondersteunen de Armoedecoalitie inhoudelijk met kennis over wat werkt bij een effectieve aanpak van armoede en schulden.

Hulpvragen zijn steeds gecompliceerder. Om hulpvragers als Elizabeth goed te kunnen helpen is onverminderde inzet van het kabinet op het armoede- en schuldendossier essentieel. Het aantal mensen met problematische schulden zoals Elisabeth is doorgestegen tot 726.000 (CBS, 2023). Mensen wachten tot wel 5 jaar voor ze hulp vragen. De corona-periode die veel kleine ondernemers in de problemen bracht, ligt nu 3 jaar achter ons. De hulpvragen bij schulden en financiële dienstverlening zijn in de eerste helft van 2024 17% hoger dan in dezelfde periode vorig jaar (NVVK/Divosa Monitor).

Schulden kosten jaarlijks minstens 8,5 miljard

Het kabinet haalt intussen de voet van het gaspedaal rond bestaanszekerheid. Dat betekent dat het voor de betrokkenen en de financiële hulpverleners dweilen met de kraan open blijft. Terwijl een eigen rapport van de rijksoverheid klinkklaar laat zien dat schulden de maatschappij minstens 8,5 miljard euro per jaar kosten (IBO 2024).

Wat moet er gebeuren?

Er zijn wat de Armoedecoalitie betreft twee sets van maatregelen die daadwerkelijk de situatie verbeteren:

- ➔ Onverkort uitvoeren van de adviezen van de Commissie Sociaal Minimum (2023). Zo spoedig mogelijk uitvoeren van de adviezen uit het IBO-rapport (2024)
- ➔ Het kabinet vindt werk om uit de financiële problemen te komen een belangrijke route. Dat is zeker waar. Daarbij is het belangrijk om:
 - Werkgevers te helpen bij interventies richting medewerkers met financiële problemen. Zorg voor actieve informatieverstrekking, bijvoorbeeld vanuit de Nationale Coalitie Financiële Gezondheid. Hierdoor wordt een warme overdracht van medewerkers met schulden naar de schuldhulpverlening mogelijk.
 - In te zetten op het keurmerk Gbo (geldzorgenbewuste organisatie): een incassopraktijk waarin klanten humaan worden behandeld, schulden niet oplopen vanwege de incassoprocedure(s) en een rechtsgang wordt voorkomen.
 - Te stimuleren dat saneringskredieten de norm worden bij het regelen van schulden, zodat werken ook loont als je in een schuldregeling zit.
 - Oog te houden voor de groep voor wie werk helaas geen oplossing is omdat het er gewoon niet in zit, vanwege uiteenlopende omstandigheden.
 - Goed te monitoren dat extra landelijke middelen voor armoede en schulden lokaal echt besteed worden aan die onderwerpen.
 - De inzet van vrijwillige schuldhulp te faciliteren. Zij helpen 100.000 mensen per jaar.
 - Monitoren dat Basisdienstverlening in schuldhulpverlening door heel Nederland gestalte krijgt.

2 De toename van het aantal mensen dat hun zorgverzekering niet kan betalen

Als mensen een betalingsachterstand van minimaal zes maanden hebben op hun premie voor de zorgverzekering, komen zij terecht in de wanbetalersregeling van het Centraal Administratie Kantoor (hierna te noemen CAK). Deze mensen betalen dan verplicht hun zorgpremie aan het CAK, in plaats van aan de zorgverzekeraar. Deze premie is hoger dan de normale premie. Als iemand een aanvullende zorgverzekering had, heeft dit bovendien tot gevolg dat mensen op dat moment uit hun aanvullende verzekering worden gezet. Pas wanneer de betalingsachterstand is ingelost, kan iemand weer naar een normale verzekering overstappen. Deze situatie verergert de stress en het wantrouwen in de overheid en biedt onvoldoende perspectief om duurzaam uit deze situatie te komen.

- ➔ Wij doen een oproep aan de Kamer om de wanbetalersregeling te veranderen en ervoor te zorgen dat mensen met financiële problemen niet in een regime terecht komen waarin zij meer moeten betalen voor hun zorgverzekeringspremie en tegelijkertijd minder dekking krijgen.

3 Bestaanszekerheid vraagt om structurele maatregelen

Het huidige kabinet heeft een grote paragraaf over bestaanszekerheid geschreven in het regeerakkoord maar lijkt daarbij de stevige adviezen van de commissie sociaal minimum te zijn vergeten. Ook het comité van Genève die heeft beoordeeld of Nederland voldoet aan het VN Verdrag handicap, stelt dat er nationale normen nodig zijn.

Daarom vragen wij u om:

- ➔ De adviezen van de Commissie Sociaal Minimum zo snel mogelijk uit te voeren, waaronder het verhogen van het minimumloon met daaraan gekoppeld de uitkering. Dat maakt het inkomen voor mensen voorspelbaar en vermindert ongelijkheid tussen gemeenten. Bovendien scheelt het veel uitvoeringskosten.
- ➔ De kostendelersnorm in zijn geheel af te schaffen. Dit leidt tot veel minder geldstress, voorkomt dakloosheid en grijs wonen en maakt omzien naar elkaar beter mogelijk. Zie hiervoor de positieve resultaten die uit de evaluatie in Utrecht naar voren komen.

<https://utrecht.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Document/439857d7-b8f4-480a-9fdd-f19adcf083f1?documentId=820d5495-7d8e-49d9-85c4-cd040851f719>

- ➔ Oog te hebben voor betaalbaarheid van de huren. Er zijn in de corporatiesector goede stappen gezet om de betaalbaarheid van het huren te verbeteren. Tegelijkertijd zien we nu een relatief hoge huurstijging, die weliswaar gekoppeld is aan de inkomensontwikkeling, maar individueel anders kan uitpakken. Dat is voor de mensen die het betreft een grote zorg. Wij vertrouwen erop dat partijen bij de herijking van de prestatieafspraken goede afspraken (blijven) maken over de betaalbaarheid van de huren.

De overheid moet daarnaast corporaties financieel steunen bij het realiseren van de grote opgave die ze hebben op het gebied van de nieuwbouw van betaalbare woningen. Want die maatschappelijke opgave kunnen we niet alleen door de huurders met een kleine portemonnee laten betalen.

Bovendien roepen we de regering op om de toegezegde verhoging van de huurtoeslag niet pas in 2026 in te laten gaan, maar komend jaar al.

Als Landelijke Armoedecoalitie gaan we graag in gesprek met u over de vraag hoe deze punten zo snel mogelijk gerealiseerd kunnen worden.

Met vriendelijke groet,

Jan van Leijenhorst, Voorzitter Landelijke Armoedecoalitie

De kenniscentra Movisie en NVVK ondersteunen de Armoedecoalitie inhoudelijk met kennis over wat werkt bij een effectieve aanpak van armoede en schulden.

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

financiële hulpverleners